[א]יש חופה לפסולות ושמואל אמר אין חופה לפסולות אמר שמואל ומודה לי אבא בתינוקת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד הואיל ואין לה ביאה אין לה חופה אמר רבא אף אנן נמי תנינא (א) [ב]בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה [ג]ואם בא עליה יבם קנאה [ד]וחייבין עליה משום אשת איש [ה]ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון [ו]נשאת לכהן אוכלת בתרומה [ז]בא עליה אחד מכל הפסולין פסלה בת שלש שנים ויום אחד הוא דמפסלה בביאה מפסלה בחופה הא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד דלא מפסלה בביאה לא מפסלה נמי בחופה שמע מינה אמר רמי בר חמא יש חופה לפסולות באנו למחלוקת רבי מאיר ורבי אלעזר ורבי שמעון

לרבי

יש חופה לפסולות. כהן גדול שהכניס אלמנה בת כהן לחופה ולא בא עליה ומעיקרא נמי לא קידשה אפילו הכי פסלה מתרומה דכי נשא לחופה ככניסת בעילה דמיא: **ומודה לי אבא.** משום דקשיש מיניה קרי ליה אבא כמו לשון נשיאי ורבי: **הואיל ואין לה ביאה.** אין ביאתה פוסלתה מתרומת אביה אין חופתה פוסלתה: **אף אנן נמי תנינא.** דאין ביאתה פוסלתה וכיון דאין ביאתה פוסלתה כ"ש דאין חופתה פוסלתה דהא חשיבות חופה אינה אלא משום שהיא קרובה לביאה והיכא דביאה לא חשיבא כל שכן חופה: **ומטמאה את בועלה.** אם נדה היא לטמא בועלה משכב תחתון כעליון במסכת נדה [לג.] מפרש לה שיהא תחתון של בועל נדה כעליונו של זב שמטמא אוכלין ומשקין ואין מטמא אדם וכלים כתחתון של נדה עצמה שהוא קרוי מדרס ואב הטומאה: **מן הפסולין.** כגון חלל נתין וממזר או אלמנה לכהן גדול: **פסלה.** מתרומת בית אביה:

לרבי

רב אמר יש חופה לפסולות. נראה לר"י לפרש לפי שיטת הקונטרס דפליגי בחופה בלא כסף דרב ושמואל סברי כרב הונא דאית ליה בריש קידושין (דף ה.) דחופה קונה וקאמר רב דכי היכי דקנו קידושי חופה בכשרות הכא נמי קני בפסולות ועדיפא מקידושי כסף דאפי' ר"א ור"ש דאמרי דקידושי כסף לא פסלי בחופה דקרובה לביאה מודו כדקאמרינן בדיחויא דמילתא דרמי בר חמא ולא שייך כאן דיו דהא דמשתמרת לביאה פסולה דאורייתא לא אכלה מדרבנן והחמירו חכמים בחופה יותר לפי שקרובה לביאה וטעמא דרב משום דסבר דבפסולות נמי שייך שארו וכי היכי דקרינן בה שארו על ידי חופה שאחר קידושין לשוייה נשואה לענין השקאת סוטה דבעינן תחת אישך דהיינו נשואה ולענין נערה המאורסה לאפוקי מסקילה לחנק קניה נמי בלא כסף לשוייה ארוסה ושמואל אמר אין חופה לפסולות דחופה לא מהני אלא בכשרות דחופה קירוב ביאה הוא ולא מהניא אלא בראויות לביאה אבל בפסולות שאין ראויות לביאה לא וחופה דלאחר קידושין נמי לא מהניא בפסולות לשמואל א) דלא שייך בהו שארות וקירוב ביאה מדמייתי מההוא שלא שטיתי ארוסה כו' סייעתא לרב דמיירי בחופה שאחר הקידושין ורמי בר חמא דקאמר דיש חופה לפסולות באנו למחלוקת כו' פליג אדרב ושמואל ואתא למימר דליתיה לדרב דפסל לכולי עלמא וליתא דשמואל דאמר דלכולי עלמא לא פסלה אלא כי היכי דפליגי בקידושין ה"נ פליגי בחופה כן צריך לפרש לפי שיטת הקונטרס ב) ולא רצה לפרש דאיירי בחופה שאחר הקידושין דא"כ לא מצי שמואל למימר דלכולי עלמא לא פסלה דהא פסולה וקיימא משעת קידושין לר' מאיר ואין לפרש בחופה שאחר קידושין וכגון שלא היה הפסול בשעת קידושין כגון שנעשה פצוע דכא אחר הקידושין או כהן גדול שקידש קטנה ובגרה תחתיו דבכהאי גוונא נמי מיפסלא כדמוכח בבעיא דלקמן (דף נט.) בכהן שקידש קטנה ובגרה תחתיו לפירוש ר"י (שם ד"ה מהו) וממאי דאמר בהערל (לקמן עה.) דאפי' לרבי יוחנן דמוקי מתניתין דאם לא ידעה אפילו כר"מ משמע דוקא בנשואה שכבר אכלה אבל ארוסה לא אין ראיה דהתם בבת ישראל מיירי שאינה אוכלת אלא מכחו ולכך לא תתחיל לאכול על ידי נישואין פסולין אבל בת כהן לכהן איכא למימר כיון דאכלה מקודם אוכלת נמי לאחר שנפצע ולא מסתבר נמי לאוקמי בארוסה שכבר אכלה בהגעת זמן כמשנה ראשונה וכר' יוחנן דאמר היכא דכבר אכלה דלא מפסלא משום שימור ביאה פסולה לר"מ דדוחק להעמיד פלוגתא כמשנה ראשונה ועוד דמשמע דאיירי רב ושמואל בפסולות דמתני' אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וקשיא לר"י על פירוש הקונטרס דלישנא דקאמר רמי בר חמא לר"מ דאמר קידושין פסלי חופה נמי פסלה משמע דאיירי בחופה שאחר קידושין דאי בחופה בלא כסף הא חופה נמי קידושין היא ולא הוה ליה למימר סתם קידושין אלא כסף ושטר ועוד הקשה ר"ת דלפירוש הקונטרס אתו רב ושמואל דלא כהלכה דלא קיימא לן כרב הונא מדאמר בריש קידושין (דף ג. ושם) מניינא דרישא למעוטי חופה ולרב הונא דאמר חופה קונה למעוטי מאי וקאמר נמי בגמרא התם (דף ה:) ורב הונא כסף באישות לא אשכחן כו' משמע דאין הלכה כמותו ועוד הקשה ה"ר י"ט מיוני דלשמואל דאמר אין חופה לפסולות אבל לכשרות יש חופה ואמאי הא רב הונא יליף דחופה קונה מהלך השוה דכסף ושטר וביאה והשתא איכא למפרך מה להצד השוה שכן קונין בפסולות תאמר בחופה שאף אחר שתלמוד שקונה אין קונה בפסולות °דבכי האי גוונא שייכא פירכא כדאשכחן בפרק קמא דמנחות (דף ו.) גבי טריפה לגבוה ובבבא קמא (דף מ:) גבי שור האיצטדין ואין לומר דלא חשיבא פירכא משום דחופה דפסולות אינה קרויה חופה דמכל מקום פירכא היא כדפריך התם מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני תאמר בביאה כו' ונראה לר"י כפירוש ר"ת דבחופה שאחר קידושין איירי רב ושמואל ובנתאלמנה או נתגרשה דמתניתין קיימי רב אמר יש חופה לפסולות ואם נתאלמנו או נתגרשו אחר חופה פסולות לכולי עלמא כיון דיש חופה וחופה חשיבא כביאה לפסול לעולם ושמואל אמר אין חופה לפסולות והוי נתאלמנו או נתגרשו אחר חופה כאילו נתאלמנו או נתגרשו מן האירוסין דכשרות אפילו לר"מ והא דלא קבעי ליה אמתניתין דנתאלמנו או נתגרשו משום דאפלוגתא דר"מ ור"א ור"ש קיימי והא דאמר רמי בר חמא לרבי מאיר דאמר קידושין פסלי ה"פ כיון שמחמיר כל כך דאפי' בקידושין לא אכלה כמו כן יחמיר בחופה בנתאלמנה או נתגרשה שלא תאכל לעולם וכו' ולפירושו נמי רמי בר חמא פליג אדרב ושמואל: **אמר שמואל ומודה לי אבא.** לא כמו שפירש בקונטרס לשון חשיבות אלא כך היה שמו של רב כדפירש בערוך בערך אבא כדאמרינן בברכות (דף מז.) אילו מייתו אדרליא וגווליא לאבא ורב כהנא דאמר (שם דף סב.) דמי פומיה דאבא כדלא טעים תבשילא ובראשית הגז (חולין קלז:) נמי אמר מאן ריש סידרא בבבל אמר ליה אבא אריכא וקלת קשיא על רב כהנא שהיה תלמידו של רב היאך היה קורא לרב בשמו ובחלק (סנהדרין ק.) אמר מפני מה נענש גחזי מפני שקרא רבו בשמו ושמא משום דרב כהנא תלמיד חבר דרב הוה כדאמרינן בפרק אחד דיני ממונות (שם לו:) כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הוו צריכי ולסבריה דרב לא הוו צריכי ובסוף בבא קמא (דף קיז:) נמי אמר דשייליה רבי יוחנן כל ספיקי דהוו ליה[ט]: **וחייבין עליה משום אשת איש.** פירוש אם קבל בה אביה קידושין ותימה דלמאי איצטריך למתני דמסיפא שמעינן לה דקתני ואם בא עליה אחד מכל העריות מומתין על ידה ואשת איש בכלל כדמוכח בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט. ושם) ואפילו בהמה בכלל כדמוכח בפרק ארבע מיתות (שם נה: ושם) בשמעתא דתקלה וקלון ונראה לר"י דקאי אאם בא עליה יבם קנאה וקמ"ל דקנאה קנין גמור מדאורייתא ולא הוי כביאת בן תשע דקתני בההיא משנה (נדה מה.) דהתם לא קנה אלא מדרבנן כדאמרינן (שם) עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול דממעטינן לה מדאורייתא בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נה:) ובפרק קמא דקידושין (דף יט.) מאשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן וקשה דבפ' בן סורר (סנהדרין סט.) דייק מינה שהולכין בדיני נפשות אחר הרוב דאי לא אזלינן ניחוש דלמא איילונית היא ואדעתא דהכי לא קדיש ולהאי פירושא דקאי אאם בא עליה יבם אמאי פריך ניחוש דלמא אדעתא דהכי לא קדיש היינו אחיו הראשון ויצטרך לומר והאי נמי אדעתא דהכי לא יבם ה"ל למיפרך טפי ניחוש דלמא אדעתא דהכי קדיש אחיו הראשון דשוב אינה אשת יבם או ה"ל להקשות בסתם ניחוש דלמא איילונית היא ובכל ענין בין אדעתא דהכי קדיש אחיו הראשון או לא קדיש אינה אשת יבם וי"ל דנקט אדעתא דהכי לא קדיש משום דמסיפא נמי בעי למיפרך ואם בא עליה אחד מכל העריות כו' דמרישא היה יודע דמצי לשנויי מאי חייבין דקתני קרבן כדמשני ליה ופריך הא מומתין קתני ומכח זה הקשה בתחלה ומשני דקבלה עילויה פירוש בסיפא אבל ברישא לעולם צ"ל מאי חייבין דקתני קרבן דהתם לא מהני מידי מה שקבלה עילויה כדפירשנו וריב"א פירש דאצטריך וחייב עליה משום אשת איש דאי לאו דקתני לה הוה מוקמינן ואם בא עליה אחד מכל העריות דוקא בעריות ולא בבהמה אבל השתא דקתני וחייב עליה משום אשת איש והוא הדין כל העריות תו לא איצטריך סיפא אלא משום בהמה ומכח זה דייק בפרק ד' מיתות (שם דף נה:) דכל העריות אפילו בהמה תדע דבסיפא גבי בן תשע קתני כל העריות שבתורה מומתין על ידו ואפילו הכי קתני ונסקלת בהמה על ידו אלמא לא הוי בהמה בכלל כל העריות: **נשאת לכהן אוכלת בתרומה.** אבל פחותה מבת ג' כיון דלאו בת ביאה היא לא בדיק לה °ואיכא למיחש לסמפון [ג]וגם חוזר ומשלחה לבית אביה ולהכי לא אכלה:

דהכי

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"ז מהל' תרומות הלכה כא:

מב ב מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה יא טוש"ע אה"ע סימן לז סעיף א:

מג ג טוש"ע שם סימן קסו סעיף ד:

מד ד מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה ה"ב:

מה ה מיי' פ"ג מהל' מטמא משכב ומושב הלכה ג:

מו ו מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' ג:

מז ז מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכה ב ופי"ט ה"ב טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף ט וסי' ז סעיף יב:

מסורת הש"ס

א) קדושין י. סנהדרין נה: סט. נדה מד:, ב) [וע"ע היטב תוס' חולין לח. ד"ה אצטריך], ג) כ"א אס,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה רב אמר דבכה"ג שייכא פירכא כדאשכחן בפ' קמא דמנחות. עיין בב"מ דף מב ע"א תד"ה אמר: ד"ה נשאת לכהן וכו' ואיכא למיחש לסמפון וכו'. עיין לקמן דף עב ע"א תד"ה מבחוץ:

תוספות ישנים

א) ותימה מאי קאמר אבל חופה דלא קני לה הלא פ"ה דכלהו סברי כרב הונא דחופה קונה וצ"ל דגרסינן אבל חופה לא קני לה בלא דלי"ת. ור"ל אבל חופה לא קני לה לפסולה דדוקא בכשרות קונה וא"ת ולשמואל למה לי קרא לומר מטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מטמא לאשתו פסולה פשיטא שהרי אינה אשתו וי"ל לחופה אחר ביאה אצטריך קרא דהא שמואל נמי מודה דיש ביאה לפסולות וראיה לדבר דמייתי לקמן תיובתא לשמואל מההיא דאמן אמן וקאמר אלא דקני לה כשהיא ארוסה ומסתתרא וקא משקה לה כשהיא נשואה משמע דבהכי לא קשיא לשמואל ואמאי הלא אינה אשתו אם אין ביאה לפסולה אלא ודאי שמואל נמי מודה דיש ביאה: ב) וקשה לקמן דמייתי דאמרה אמן שלא סטיתי וכו' ומסיק אלא דקני לה כשהיא ארוסה וכו' וש"מ יש חופה לפסולות ומאי מייתי סייעתא לרב לישני דהתם לאחר קדושין איירי דהא קאמר שלא סטיתי ארוסה וי"ל דמ"מ מייתי שפיר דכיון דמשום החופה עם הקדושין החופה חזקה כ"כ שתהא נקראת אשתו לענין שתשתה וקרינא בה והביא האיש את אשתו וגם היא חזקה כ"כ שיצאת מדין ארוסה שהיא בסקילה ונידונת בחנק א"כ חופה בלא קדושין נמי תועיל מיהא לפסול מתרומה דכי נשא ונראה לר"י דלרב אע"ג דיש חופה לפסולות מ"מ אינו מטמא לה כדאמרינן (לעיל כב:) מטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מטמא לאשתו פסולה

תוספות ישנים (המשך)

ומספקא ליה לר"י אם אינו יורשה. ונראה דכיון דאינו מטמא לה כדפרישית א"כ לא יירשנה דאם היה יורשה היה מטמא לה כיון דקריי' ולא ענו לה דהויא כמת מצוה דהכי אמרינן לקמן פ' האשה רבה (פט:) גבי קטנה כיון דלא ירתי לה אחיה הוי קריא ולא ענו לה והויא כמת מצוה ולא נהירא דא"כ כ"ג ונזיר יטמאו לאחיהם כשמתו בלא בנים דאז ליכא דירית להו רק הם והוי מת מצוה כדפרישית וזה לא מצינו בכל התלמוד וי"ל דדוקא היכא שהבעל ירית לה שלא כדין כגון לקמן גבי קטנה שאין לבעל בה קדושין רק מדרבנן א"כ כיון שהוא יורשה ואין קרוביה יורשין אותה קריא ולא ענו לה והויא מת מצוה אבל היכא דבדין אית ליה אין זה מת מצוה שאינם מקפידים וקרייא שפיר וענו לה כיון שאין מפסידים שום דבר מדינם. וא"ת הכא נמי שלא כדין ירית לה דהא ירושת הבעל דרבנן וי"ל דכיון שאין זאת האשה חלוקה מאחרות שהרי כל העולם הורגלו לירש נשותיהם אע"ג דאינן אלא מדרבנן נראה לקרובים שיורשה בדין ושפיר ענו לה קרוביה ולא הויא מת מצוה אבל בקטנה הכל יודעים כי קדושיה אינם כלום רק מפני שמא ינהגו בה מנהג הפקר וא"כ לא ענו לה כיון דלא ירתי לה:

תוס' חד מקמאי

גרסי' בפ' עשרה יוחסין בא לימלך מורין לו כראב"י אבל אין מוציאין מידו כר' יוסי: אתמר רב אמר יש חופה לפסולתו ושמואל אמר אין חופה לפסולות. פירוש חופה בלא קדושין והכי משמע לקמן דאמר רמי בר חמא יש חופה לפסולות באנו למחלוקת ר"מ ור"ש ור"א עד ודלמא לא היא ע"כ לא קאמר ר"מ אלא בקדושין דקני לה אבל חופה דלא קנה לה. אלמא בחופה בלא קידושין עסקינן והפירוש הנכון בחופה דאחר קדושי' איירי וכהן שנפצע אחר קדושין ונכנסת לחופה לאחר שנפצע. ומסתברא כיון דקי"ל הלכתא כרב באיסור ורב ששת נמי קאי כוותיה הלכתא כרב ואף על גב דרבנן דפליגי עליה דר"י בן בנו של ר"י בן ברוקה סבירא להו אין חופה לפסולות אפילו הכי הלכתא כרב ורב ששת הלכך כהנת שנכנסה לחופה עם פסול לה אע"פ שלא נבעלה כמי שנבעלה דמי ונפסלה מלאכול בתרומה ובחלה:

מוסף רש"י

בת שלש שנים ויום אחד. ביאתה ביאה לכל דבר (נדה מד:) קים להו לרבנן דשוב אין בתולים חוזרין ומאז היא ראויה לביאה (סנהדרין נה:) אבל פחות מכאן כנותן אצבע בעין ואינה ביאה (קדושין י.). **מתקדשת בביאה.** מדעת האב (שם) אם מסרה אביה לאחד לבא עליה לשום קדושין, אבל לא מדעת עצמה דאין מעשה קטנה כלום (סנהדרין סט.) דהאב זכאי בבתו בקדושיה, דכתיב את בתי נתתי לאיש הזה, אבל היא עצמה ואמה ואחיה כשהיא יתומה אין בה קדושי תורה אלא רבנן הוא דתקון ולא הצריכוה גט אלא מיאון בעלמא (שם נה:). **ואם בא עליה יבם קנאה.** וזכה בנכסי אחיו ליורשה ולטמא לה (נדה מד:) ואם רצה להוציאה מוציאה בגט (קדושין י.) ויצאה ידי יבום ומתגרשת הימנו בגט ומקבלו אביה ואינה צריכה חליצה, דהא בביאת יבם תלה רחמנא, שכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר שמגרשה בגט, וזו הרי בא עליה, אבל פחות משלש שנים אינה ביאה ואינה נקנית לו ואם בא לגרשה בגט אינו יכול אלא ימתין עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד ויבעול או עד שתביא ב' שערות ותחלוץ (סנהדרין נה:). **וחייבין עליה משום אשת איש.** אם קיבל בה אביה קדושין מזה ובא אחר עליה נהרג, דביאתה ביאה (נדה מד: וכעי"ז קדושין שם וסנהדרין שם ושם) אבל פחות מבת שלש, נהי דקדושי כסף שלה קדושין הן לחייב עליה לאחר שלש, אבל הבא עליה בתוך שלש לא נתחייב אע"פ שהיא אשת איש, דלאו ביאה היא (שם נה:). **ומטמאה את בועלה.** כשהיא נדה שבעת ימים כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו (קדושין י.) דקי"ל (נדה לב.) מרבויא דוי"ו ואשה כי תהיה זבה לרבות תנוקת בת יום אחד שמטמאה בנדתה, ומיהו כי מטמאה בנדה במגע ובמדרס הוא דמטמאה טהרות ואדם וכלים כשאר נדה אבל בא עליה בתוך שלש אינה מטמאתו טומאת שבעה כבועל נדה דכתיב ביה ותהי נדתה עליו, אלא הרי הוא כנוגע בעלמא לטומאת ערב משום דלאו ביאה היא, אבל בת שלש מטמאתו כדין בועל נדה (סנהדרין נה: וכעי"ז נדה מד:). **לטמא משכב תחתון כעליון.** תחתון של בועל נדה כעליונו של זב (נדה מד:) שעושה בועלה משכב ומושב אפילו עשר מצעות אבל לא להיות אב הטומאה לטמא אדם וכלים כמשכבה של נדה עצמה אלא לטמא אוכלין ומשקין כעליונו של זב (קדושין י:) שהבועל נדה מטמא משכב התחתון משום משכב אפילו לא נגע בו, כעליון של זב, הכי מפורש במסכת נדה בפרק בנות כותים (לג:) שאין משכבו של בועל נדה חמור כמשכב נדה וכמשכב זב שנעשים אב הטומאה לטמא אדם וכלים, דכתיב בהו וכל אשר יגע במשכבה, אלא הרי הוא כעליונו של זב, בגד שנישא על גבי הזב, שאינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין, ומקראי ילפינן לה התם (סנהדרין נה:) אבל פחותה מבת שלש הבא עליה בנדותה אינו כבועל נדה אלא כנוגע בנדה ואין משכבו מטמא אפילו אוכלין ומשקין אפילו נגע בו, דנוגע בנדה אינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא כלים ואפילו נגע, וכ"ש דאינו מטמא משכב בלא נגיעה (שם סט.).

המשך בעמוד הבא.